

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos & Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXX. Cur Deus, matrimoniorum author & custos, tam multos maritos, aut tam multas vxores malas esse permittat? & quænam sint contra malas mulieres remedia?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

tamen Cælius & alij à priscis Christianis sponsalem annulæ arrhæ nomine datum signo fidei insculptum, hoc est, iugurum inter se manuum dextrarum. Hoc enim est hieroglyphicum fœderis, & concordiæ mutuæ, apud omnes pænè gentes, atque ex ea coniunctione numerus quadratus efficitur, hoc est, denarius, qui à Pythagora dicebatur prima quadratura, hoc est, perfecta consensus animorum.

CAPUT XXX.

Cur Deus matrimoniorum author & custos, tam multos meritos, aut tam multas uxores malas esse permittat? & quænam sint contra malas mulieres remedia?

I.

QUoniam matrimonia & à natura, & à DEO, atque ea propter bona sint, ac ab ipso naturæ authore & concilientur tam prouidè, & tam mirificè conseruentur, cur in eo tot mala permittuntur esse admixta? quo istud iudicio facit Deus? Siquidem ea mala, neque ipse laudator matrimonij Paulus Apostolus dissimulans scripsit: *Alligatus es uxori, noli querere solutionem. Solutus es ab uxore, noli querere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et, si nupserit virgo, non peccauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi.* Cur tribulationem? Ad hanc quæstionem generalem, generalis primùm danda est responsio. Postea ad peculiaria mala, etiam peculiariter atque ordine respondebitur.

1. Cor. 7. 27.

II.

In primis igitur, quando vniuersim quæritur, cur mala statui bono admisceantur, vniuersim respondetur, id fieri easdem ob causas, ob quas homines cuncti, & omnis mortalium status mala multa cogitur sustinere. Cur enim à tribulatione coniuges exempti essent, si non sunt exempti Religiosi, & Deo ex toto addicti? 2. Sicut mala arbor malos fert fructus, ita peccatum, quo nihil est peius, mala Mundo inuexit. Peccator enim Adæ dictum est: *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comediisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ.* Sp

Gen. 3. 17.

nas & tribulos germinabit tibi. Si tribulos, & tribulationem. Propterea, sicut per unum hominem, peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt; ita pariter pertransierunt tribulationes. 3. Mare, nisi falsum esset, computresceret; fæteretque, nisi fluctibus ac procellis ageretur. Ita coniugia nimis quieta, facillè degenerarent in corruptionem, si non subinde malo aliquo, velut sale, aspergerentur. Interrupta tristitijs suis luctibusque voluptas memoriã renouat voluptatis, in cælo, nunquam interrompenda. Nec terrena ista nauſearemus, si nulla in eis inesseret amaritudo. 4. Nemo, sine cruce, & patientia, cælo est dignus. Si enim oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, seruũ Christi fortasse pati non oportebit? Si viride lignum iniectum est in fornacem tribulationis, aridum cur eodem non conijceretur? Quamobrem ipse Seruator ait: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Rectè autem ait, *crucem suam*; quia quisque habet, in quocunque statu, *crucem suam*; alius hanc, alius illam. Quidam, quia uxorem non habent; quidam, quia habent, cruciantur. Vtrique bene faciunt, si crucem suam seruant. Hoc enim suadet Apostolus dicens: *Alligatus ex uxore, velut cruci? noli querere solutionem.* Quia illa crux tibi data est, vt te ad cælum extollat. *Solutus es ab uxore, & hoc te cruciat? noli querere uxorem, ne magis crucieris.* 5. Medea venefica Iasonem deperibat; cui cum nuberet Glauca regis Creontis filia, Zelotypa illa saga, ipso nuptiarum die, coronam misit auream, vt ex Euripide discimus. Glauca nescia, quid dona hostium possent, in ea corona triumphatura, capiti illam imposuit. Quo facto, illico exarsit flamma, ex qua sponsa obiit. Inuidet, jam ab initio Mundi, humanæ naturæ eam dignitatem diabolus, quæ in matrimonijs illius, Christi cum Ecclesia coniunctionem significantibus, eminet. Quare nullum non lapidem mouet, vt matrimonia disturberet: & sæpe ibi, vbi videtur porrigere coronam, sufficit flammam. Hinc tot videmus coniuges ira, libidine adultera, odio, vindicandi cupiditate inflammatos. Nec rarò, qui se arbitratur in mulierem auream incidisse, experitur, eam plumbeam

Rom. 5. 12.

Luc. 24. 26.

Math. 10. 38.

1. Cor. 7. 27.

Euripides in Medea.

Z z

plumbeam

plumbeam iram habere. Denique pauci sunt, qui vxores suas non vocent *cruces suas*.

III.

Porro vxorem esse *crucem*, & quidem *malam maximam crucem*, non solum Cato testatus est, cum, *mulierem esse malum necessarium*, pronunciaret; sed diuinæ etiam litteræ asseruerunt.

Eccles. 25. 17.
& vers. 22.

Omnis malitia nequitia mulieris, inquit: itemque: *Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam.*

Ibid. v. 31.

Denique vt verè crucem agnoscas: *Plaga cordis, mulier nequam.* Plura eiusmodi repeti hîc possent ex ijs, quæ supra commemorauimus. Sufficit, à loquacitate, & garrulitate feminarum mariti aures obtundis; à superbia & Juxu veltium marsupia, à bibacitate dolia vacuari. Et

*Sunt, quæ mille dolis expugnant dolia: si vir
Non bibit, vxor erit tanto sitientior illo.*

Fuit vir, qui cum ebrius domum rediret, vxorem, & liberos, & ancillas, tandem & canem ex ædibus expelleret; & ne quidquam viuum domi maneret; ad extremum & selem è fenestris in plateas proiecit; vt solus dominaretur, in suis laribus. Fuit femina quæ cum vicina quotidie potitabat ad ebrietatem; ac eufata magistratus vini potatione interdixit. Annuit illa, & se obsecundaturam dixit; dummodo sibi tunc fas esset merum bibere, quando aliquid venderet, aut emeret. Inter vinum enim, dicebat, venditiones & emtiones esse meliores. Concessit hoc Magistratus. Habuit hæc fæmina domi capram. Eam alternis diebus vicinæ vendidit; & alternis rursus emit ab eadem. Sic quotidie, vt prius, dum contractum haustu faceret, potitabat. Nempe Æthiopem, aut laterem facilius est lavare, quàm emendare mulierem. Septem pelles habet: si vnâ detraxeris inuenies adhuc duriolem. Vltima callum erit.

IV.

Existit ergo hinc prima peculiaris quæstio, cur, in bono statu matrimonij, mulieres malas, aut viros minimè bonos Deus esse sinat? Aio r. Deum suam homini non adimere libertatem. Malæ sunt mulieres, quia malæ esse volunt. Si vellent, bonæ essent; sicut & aliæ quædam bonæ sunt. Quod & de viris respondendo. Sua cuique nimirum cupiditas Deus est. Sic & mu-

men

men furum Lauerna, militum Bellona, fratrum Discordia, virorum Vinolentia est, Furia fœminarum. Qui enim Deum esse non credunt, Deum, quem volunt faciunt. Aio 2. Mulieres malas esse velle, vt viris, malitia sua, dominantur, quia virtute sunt ac potestate naturæ inferiores. Quod igitur manu non possunt, lingua consequuntur. Aio 3. Viros ipsos dignos esse malis vxoribus, qui eas dominari, & malas esse, sinunt: quia earum verba metuunt, tanquam Iouem tonantem. Si viri essent, ipsi dominarentur; ipsi domi suæ imperarent. Nunc quia ipsi effeminati sunt, & toti vxorij; meritò feminæ, vt vel sic vir sit in domo, virilem sumunt animum, & jus dicunt, dum maritus sedet ad colum. Apud Sacas si quis puellam vxorem ducere cupit, pugnam cum ea suscipit: & si illa superior sit, captiuum abducit, atq; imperium in eum tenet: sin inferior, regitur ab ipsa. Aio 4. malas mulieres bonis viris prodesse; sic enim eos exercent atque occasionem dant virtutis exercendæ; quemadmodum vxor Iobo dedit, & Socrati Xantippe. Aio 5. Malas vxores, & malos maritos iustissimè coniungi, ne pœna & culpa separentur. Neque verò æquissimus iudex solis fornicarijs, adulteris, mollibus, alijsque vitam adolescentiæ suæ impurissimè emensis, in peccati pœnam, dat malas vxores; sed etiam illis; qui matrimonio aburuntur, & in eo Dominum quotidie grauissimis sceleribus offendunt. Siquidem, vt sanctissimè dixit ille: *Etiam è proprio dolio bibens potest inebriari.* Quid ergo mirum, si vnde quis peccat, inde puniatur? Cur queruntur viri mali, quòd habeant malas vxores? tales habent, quales ipsi sunt; & quales etiam ipsi ab vxoribus habentur. Qui lupus est, cur coniugem indignatur esse lupam? Si sunt, qui delinquent, cur desint, qui castigent? Ita vel minus peccant, dum semper habent carnificem suum ad latus; vel minùs excusantur, si etiam hunc contemnunt vitiorum dehortatorem. Ac sanè plaga est maxima, & continua mala vxor; durat enim per totam vitam. Quam ob causam Poëta quidam, cum in theatro, varias ab Angelo cruces vanales exposuisset, quarum in tergo scriptum erat, quid vnaquæque esset; introduxit iuuenem admodum animosum, qui obuijs vlnis, ad crucem maximam aduolauit,

Ælian. l. 12.
cap. 38.

vtroque eam brachio auidissimè amplexans ; cùm alij suas cruces minores timidè , & propè trepida manu tangerent , ac tenerent. Tandem , cùm quisque iussus esset , versis truncis , & ostensis titulis explorare , quam sibi crucem elegisset , alius , in cruce cretatâ inuenit hunc titulum : NOVERCA : alius , INOPTIA : alius , ÆGRITUDO : alius , INIVRIA : alius alia infausti ominis nomina. Itum est denique , vt anquireretur , quidnam esset crux maxima ? Et maximâ ibi erat spectatorum auiditas sciendi , quidnam elegisset , qui crucem maximam , tam heroico facinore , elegerat. Rotauit ergo illam in circulum , & ecce , in auersa parte , nomen crucis maximæ legebatur : VXOR. Huius titulo ingenti risu spectatores applauserunt. Vel ipso igitur Mundo teste , magnum malum dat Deus , cui malam vxorem dat : neque eos potest aptius plectere , quàm talibus feminis , qui cum feminis peccauerunt.

V.

Eccli. 26. 1. 23.

Quemadmodum è diuerso , magnum virtutis præmium est bonus maritus , aut vxor sanctè morata. Nam *mulieris boni beatus vir*. Siquidem *mulier fortis oblectat virum , & annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona : in parte bona timoratum Deum dabitur viro , pro factis bonis*. Quo loco attentè cogitandum est , quænam vxor *annos vite viri in pace complebit* , quales haud sanè nullas vidimus , quæ nullo vnquam verbo aspero virum læserunt , quàm diu cùm illo cohabitârunt. Nimirum *mulier fortis oblectat virum* ; debet enim esse fortis , & non nimis delicata , quæ ad quemuis viri næuum insanit , sed quæ aliquid etiam glutire , aliquid deuorare , aliquid concoquere possit. Tum enim *annos vite viri in pace implebit* , quando non statim in fermento erit ; neque illico in pugnos & pugnas ebulliet ; aut , felis , immo tigridis instar , vngues exeret , vel pro clauâ clauas arripit ; sed offensa filere ; & , pro truci vultu , oculos comes reddere , ac ad rugas coniugis iracundi poterit renidere. Magnum hoc Dei donum est , siue vir talis obtingat , siue vxor. *Gratia mulieris sedula* , inquit Siracides , *delectabit virum suum , & ossa illius impinguabit : disciplina illius datum Dei est gratia super gratiam mulier sancta & pudorata. Sicut sol oritur Mundo in altissimis Dei , sic mulieris bona species in ornamentum datus eius.*

Eccli. 26. 16.

Et

Ex quibus testimonijs videmus, nequaquam nullas esse feminas bonas, tametsi Tullius dixerit: *Femina nulla bona est.* Salomon sapientior Cicerone dixit: *mulierem fortem quis inueniet?* non tamen dixit, nullam omnino inueniri posse, eo quidem loco, alibi autem eò clariùs ait: *Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inueni.* Esto non inuenit ille, inuenit tamen alius. Quanquam planè oportet, valde raram auem esse feminam bonam aut fortem, si Salomon nullam inuenit, cui fuerunt *uxores quasi regina septingenta, & concubina trecenta.* Eiuscemodi ergo loquendi modis multitudo, non vniuersalitas malarum, mulierum significatur. Verum enim est, in sexu fragili, rariùs *fortem* inueniri, si qua igitur fortis est, eam ipsa raritas facit cõmendatiorem. Itaque qui talem nactus est, meritò habet chariorem, Numiniq̃ue gratias meminit: magno enim beneficio affectus est, & quia *ferà pessimã* caret, & *omni malo peiore malo*; & quia talem sortitus est, quæ non sit *domus tempestas*: sed quæ possit tempestatem omnem vultu suo patientiaque serenare; quæ, vt Comicus loquitur, *ingenio est bono, cui malè faciundi, cum est potestas, quæ, ne faciat, id temperat.* Denique, vt Menander pronunciat,

Virtutis est penu generosa femina.

Et secundùm Hippotheontè: *Possessio bona viro est uxor beneuola.*

Non splendor auri, non vis regni, non opum

Tantas voluptates fert luxus aut decus,

Quantas viri boni atq; femina pia

Mens iusta semper & voluntas optima.

Quòd si igitur & bonæ sunt feminæ, & malæ, atque ex vtrisque magnæ nascuntur vtilitates, quis Deum accuset, qui hanc, in mundo, finit esse tam vtilem varietatem? Sicut nox & dies, hiems & æstas; dulce & amarum; frigidum & calidum; graue & leue; ignis & aqua, & quæ alia sibi aduersantur, necessaria sunt mundo; ita necesse est, vt neq; homines omnes vnus sint ingenij; alioqui quis exerceretur, si nemo esset, qui exerceret? Non tantùm ficedulas, sed & vpupas natura produxit. Profunt viperæ, cur non prodesse malæ feminæ? Multi certè lurcones plus abligurirent, nisi timerent matrem familias, domi

V I.

Pron. 31. 10.

Eccl. 7. 29.

3. Reg. 11. 3.

V II.

cum baculo, excubantem. Deniq; vt contraria contrarijs commendentur, in bona vxore tantò maior laus, quantò in mala plus culpa est.

Sophocl. in
Phœdra.

Certè malum nullum vxore est maius mala:

Sicut bonum nullum vxore est maius bona:

Vtrumque narrat hoc expertus optimè,

ait Sophocles. Quare, sicut in ceteris rebus, ita & in coniugibus contraria inueniuntur. Vnde, pro communi more Mundi, vt rectè Menander ait:

Haud nuptijs est omnibus felicitas:

Comes omnibus nec rursus infelicitas:

Sed prout vxor contigit bona, aut mala.

VIII

Illud quæstionem habet, possitne huic malo remedium inueniri, aut ex vxore mala bona fieri? Varijs id modis potest fieri. *Eléctione bona; Exemplo bono; Verberibus bonis; bona denique Patientiâ.* Nam vt retrogrado ordine hæc rerexam, vel vxor mala etiam bona est ad patientiæ coronam. Hoc vltimum remedium est, qui malè elegit, qui malus ipse exemplum bonum esse non potest, qui neque blanditijs, neque sauitijs potest domare sauiam coniugem, assuescat eam tolerare, &, pro cilio, illam ferat. Hoc Varro monuit, *Vitium*, inquit, *vxoris aut tollendum, aut ferendum est. Qui tollit vitium, vxorem commensuram prestat; qui fert, sese meliorem facit.* Huc facit illud Pauli: *Alter alterius onera portare*, sicut Christus onera & peccata Ecclesiæ suæ sponsæ, quam sanguine suo expiauit. Laudabile exemplum Laërtius & Gellius refert de Socrate, quo scribente, vxor mensam euertit; &, ad iurgia grauitè & prudenter tacente, aquæ poculum in caput eius infudit. Quid ille? *Haud ignorabam*, inquit, *post tonitrua, pluiam secuturam.* Ad quem Alciades: *Quomodo*, inquit, *perfert hanc rixosam vxorem, nec dano eijcis?* *Qui onis vesci vult*, ait Socrates, *glocitantium gallinarum strepitu offendi non debet. Equidem sic domi patientiam disco, vt foris melius exercere queam.*

Varro in Sa-
tyra Menip-
pæa.

Laërt. in vit.
Socr. Gell. l. 1.
c. 17.

IX.

Istud quoque in medicinæ locum nonnulli adhibent, vt iuxta illud *Nux, asinus, mulier, &c.* in epistolis obscurorum virorum, suadeant *mulieres malas esse baculandas.* Alij aiunt

conio

corio bouino demandas, ac postea eiusdem comminatione ad-
 jurandas. Durum est hoc remedium, & S. Paulo aduersum, di-
 centi: *Viri diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas.* Non
 est dilectionis argumentum *percuti*, nisi apud gentes barbaras.
 Apud Scythas, & Tartaros, quod sunt forti militi vulnerum
 cicatrices, aduerso vultu & pectore acceptæ; & quod apud nos
 sunt fæminis gemmæ & margaritæ, ac monilia, id sunt vxoribus
 ibi stigmata & liuores in fronte. Hic est illorum honos, hæc
 gloria: quin & indubitabilis maritalis amoris & pietatis tessera.
 Quare plagis ornata in publicum prodeuntes gloriantur, &
 tanquam Spartana indoles, vibicibus triumphant; tantoque
 aliqua meliore loco, apud maritum, esse creditur, quanto fugil-
 lator comparet. Ex ictu enim suffusus cruore oculis, & facie,
 contusâ liuidis maculis, nulla ibi fæmina debonestatur, neque
 censetur ad contumeliam os præbuisse, sed amantissimè palpata
 esse. Inde est, quod è terra Germania, ijs in terris, cum quidam
 eiusmodi fæminam sibi matrimonio junxisset, eamque vnice
 amaret, diu tamen animaduertisset singularem quandam mœ-
 stitiam corpore & animo præferre, rogauerit mali causam.
 Cui vxor ingenuè falsa est, id sibi malè esse, quod coniugalis
 amoris insignia nulla, quemadmodum aliæ minorum maio-
 rumque gentium matronæ vultui inscripta incussaque in publi-
 cum afferret: pudere se, os ostendere, sine patrio ornamento.
 Maritus, vt à serâ hæc mente proficisci sensit, blandè vxorem
 solatus, bono eam esse animo iussit, liberaliter pollicitus, effectum
 sese, vt imposterum non tantum visu pollentes contem-
 plari eas tam desideratas dilectionis notas, sed etiam lumine
 casti manibus palpare possint. Moxque, non ea duntaxat hora,
 sed nullo non alio die stato dimenso illam inclementissimè de-
 palmauit, pugnis & colaphis atrocissimè adobruit, vt in oculos
 hominum proditura, nihil nisi tuber, immò merum pus & vlcus
 esset; & exenterati canis liuidum simulachrum, concretis à ta-
 bido cruore grumis, repræsentaret. Enimuerò hac sæuitie non
 modò offensa non est, sed immortales viro habuit gratias; om-
 nemque mulierum chorum, effracto lacerto, tumido oculo, eli-
 so dente, elumbi femore, claudo pede, ad tot ac tam illustria
 amoris

Coloss. 3. 19.

amoris decora prouocauit. Imitetur hunc morem, qui eum vult ipse quoque experiri. Barbara est vxor, & sic tractari digna, quæ sic cupit tractari. Bona indoles, vno bono verbo, quincentum verberibus meliùs mitigatur.

X.

Non negauerim tamen aliquando & manu rem gerendam esse, præsertim si & vxor manibus vtatur, & prior verberans maritum prouocet ad duellum. Indignus est, qui vir vocetur, & velut ligatis manibus stat & tremit, ante vxorem identidem alapas sibi ingerentem, supplexque rogat sibi ignosci, & vix hanc vnicam noxiam condonari. Insolentior fit omnis mulier, quæ videt virum, se irascente, trepidantem. Monstri loco habet, apud Liuium, Cato fastum illum mulierum Romanarum, cum ait: *omnes homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores.* & alio loco, ait idem Cato: *Maiores nostri nullam ne priuatam quidem rem agere faminas, sine auctore voluerunt, sed in manu esse virorum.* Quod planè etiam S. Paulus vult. Etenim de caussa scribit: *Mulieres subdite estote viris, sicut oportet in Domino,* hoc est, sicut secundum Christi Domini legem, voluntatem & Euangelium decet. Quod si ergo femina legem hanc euerit, quid mirum est, si & viri alia lege vtuntur? Quisquam non necesse est, vt ad verbera veniatur, & liuorem vultus. Multa vitia ingeniosi viri vxoribus, sine baculo aut fuste, detraxerunt. Maritus quidam quotidie obstrepentem vxorem ferre amplius cum non posset, *Rogo te,* dixit, *mea vxor, per quid tibi charum ac sacrum est, desine aures meas posthac obrundere. In quibus nisi mihi parueris, efficiam profecto, vt & te nimium quantum obrundi feras agerrime. Quasi vt id faceret intentius, visa est hoc monitum mulier accepisse.* Igitur cum finem iurgandi nullum faceret, sed omnibus eius gressibus, omnibus negotijs intergarriret, singula carpens, singula aliter aliterque aggredienda edicens, tota vicinia & viri patientiam, & feminae insolentiam admirans, tandem animum commasculans, dolium ingens & multarum vrnarum capax in mediam plateam prouolui iussit. Quod contemneret, quia illa dispicere, apud se, non satis potuit, nec quid ei sibi res veller diuinavit, ad mores suos reuerfa cepit in eum dicta jacere, imperium exercere, clamare, populo ad vociferationem

Liui. dec. 4.

lib. 4.

Liui. lib. 34.

Coloss. 3. 18.

nes vndique concurrente. Cùm ergo iterum, iterumq; monita os non comprimeret, cum magis magisque semper contenderet, annuit maritus victoribus seu doliarijs, ad id iam antea clam constitutis. Signo accepto, robusti illi mediam correptam indolium coniecerunt. Ibi illa, ad Reguli modum, inclusa, vix cùm subsiliret, oculis potuit eminere, & tamen velut è cathedra cœpit vocalissimè detonare in maritum. Eo igitur alterum signum dante, victores per circulum ambientes malleis tudiculifque dolium, vsque ad insaniam mulieris, contuderunt. Illis pulsatione longa fatigatis successerunt pueri, qui cauum dolium saxis cædentes, non minore strepitu, quàm clamore, in tertiam vsque horam, omnia compleuerunt, sarcasum acerbissimum addentes, atque præ indignatione insanientem identidem *Dionigenis uxorem* vocitantes. Mulier, seu furijs ageret, seu precepta intus est propemodum, quòd ex hoc gurgustio emergere prohiberetur, donec maritus spectaculo saturatus in cauponam concessit. Tunc enim & capta dimissa est, bono operæ pretio doliarijs persoluto. A dolio rectè cucurrit post maritum, atque in cauponam se intulit, inflammatoque vultu spumans solitissimè Diris in maritum erat debacchatura, cùm repentè combibones, quòd erant edocti, fecerunt. Ita enim sympotas instituerat maritus, vt si, quòd fore augurabatur, illa irrumpens potantibus superueniret, illi sine intermissione, cantharorum operculis identidem deblaterantem obtunderent. Hoc strepitu igitur obstrepentem abegerunt. Non ausa est, tam strenuè explosa ad hospitium reuerti. Ibi ergo maritus ad tertium vsque diem triumphauit. Pecunia deficiente, domuitione parauit, sed non sine defensoribus & comitatu. Septem erant, & crapula adhuc nondum decocta, semiebrij. Hi omnes, sub pallijs, crepitacula tulere. Excepti sunt, vna cum reduce patrefamilias, formula sollenni. Ibi nouum certamen extitit, nam illa nouum negotium facessente, & domum totam clamoribus implente, illico crepitaculorum assidua complosione, ex insana reddiderunt infaniorum, atque ex ædibus fugarunt, vti que non reuocandam, nisi illa, imploratis cognatorum patrocinijs, veniam impetrasset: quam tamen ei maritus antè non dedit, quàm se posthac.

posthac Angeronam fore spondit. Addiditque, ni linguam cohiberet, se rectis incudem illaturum, quam quatuor fabri valentissimi sonantissimè tunderent; simulque discretis verbis denunciavit, nisi silere disceret, se liberali mercede cum ædificatis omnibus tranfacturum, ut quoties, ipsa altercante, signum accepissent, omne æs Campanum, per totam urbem, concreperet; atque in hunc modum nemini omnium non constaret, uxorem suam iterum esse in fermento, iterum ferocire, iterum intemperijs agitari. His artibus tandem edocta silentium salutare potius habuit, noxia atque importuna garrulitate & rixis. Sine plagis ergo domuit bestiam hanc, & plus effecit dolium verberando, cantharisque & crepitaculis complodendis, quam si illa vapulasset. Plus etiam & illa tacendo, quam obstrependo effecit, juxta consilium, quod quidam vir prudens dedit matronæ dicens: *Si vis imperare viro, pareas: bona enim mulier parendo viro, imperat; & gratior est, si pareat, quam si pariat.* Ita, teste

Dion. in Tiberio.

Dione, Livia Augusti Cæsaris vxor interrogata, quibus rationibus Augustum sibi subiecisset, respondit: *Multa modestia, scilicet, quod ea, quæ placerent Augusto, faceret libenter; quodque se scire dissimularet, quibus ille vitijs implicaretur.* Habent ergo & hinc feminæ remedium, quo viros suos sanent, reddamque sibi obsequentes.

XI.

Atque hoc est illud, quod præmiseram consilium, ut *Exemplo bono*, maritus etiã sibi uxorem faceret bonã. Ut enim *Regis ad exemplum totus componitur orbis*, ita ad exemplum patris familiæ & vxor, & liberi, & famuli, & ancillæ componuntur. Certe Aristoteles inter Oeconomica præcepta hæc ponit: *Exemplum bonum debet mulier bene composita, mores viri esse legem vite sue, impositam sibi à Deo, per coniunctionem matrimonij. Qui hæc ergo negligit, Deos ipsos videtur negligere, quibus presentibus sacra fecerit, & matrimonium iniit.* Quem in sensum etiam D. Anselmus alibi

Aristot. lib. 1. Oeconom. c. 1. & 2.

Coloss. 3. 18.

Mulieres subditæ estote viris, sicut oportet in Domino, ita interpretatur, ut mulieres subditæ sint viris, sicut decet subdi eas, qui Christo coniunctæ profitentur se sequi Christi modestiam, humilitatem, obedientiam, quam in Christianismo didicerunt.

Ephes. 5. 22.

Et, alio loco, ait Apostolus: *Mulieres viris suis subditæ sunt, sicut*

coloss.

5 & A

Domini

Domino, id est, ut quidam exponunt, mulieres obediant viris, quasi Dominis suis. Hoc enim pacto Sara Abrahamum maritum dominum vocans ait: *Dominus meus vetulus est*. Sed rectius alij aiunt, non dictum esse *sicut dominis*, sed, *sicut Domino*; id est, Christo, cuius locum & personam viri representant. Si ergo viri locum & personam Christi representant, debent amorem Christi erga Ecclesiam, & mores optimos exprimere, ut exemplo coniuges trahant ad virtutis imitationem. Quod ubi fecerint, tales habituri sunt uxores, quales ipsi sunt. Quid conquerruntur contra linguas vxorum; si ipsi opere sint mali, cur mulieres non sint malæ verbis? Si malis bona verba darent, laudare delinquentes viderentur. Qui non vult morderi, canem non irritet. Denique si agnus es, & vxor tua tigris, Iobum imitare, qui vxorem suam, licet stultam, non loris, sed verbis castigavit; eiusque malitiam patientia vicit. Sed his omnibus remedijs, vti que consultius est, ante nuptias cauere, ne incidas in Sirenem, aut Chimæram. Ignis aspectu delectat, sed, si propius accesseris, vrit. Ita sape, in femina, quod fulget, calet, neque raro

Gen. 18. 12.

Quod pulchrum esse vides, noueris esse nocens.

Cum enim inter feminas bonæ quidem sint, sed & malæ, & plures profectò malæ, verum est, quod Sufationem dixisse refert Stobæus: *Malum esse, vxorem ducere, & non ducere*. Atque hæc prima electio est: *ducere ne velis, an non ducere?* Altera adhuc periculosior, *qualemne sis ducturus?* formosam, an deformem? diuitem an pauperem? bonam vti que, sed periculum subest, ne deprehendas malam. Quid igitur agendum? Deus per preces adæundus: os Domini consulendum; interrogandi viri prudentes, qui ex multis te ambagibus edueent: sicut Pittacus fecit sciscitatus ex quodam, cur vxorem nõ ducere veller? qui cum respondisset: *Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem; si deformem, penam. Haudquaquam, dixit Pittacus: Sed si pulchram duxeris, non eris tibi pæna: si deformem, non habebis communem.* Idem dici potest de alijs: si diuitem duxeris, carebis inopia; si pauperem, carebis domina: Si bonam nactus fueris, exemplum habebis; si malam, exercitium; Equi-

XII.

Stobzus.
serm. 65.

tantem in arundine puerum, quidam interrogauit. An vxorem ducere deberet pauperem? Cui puer dixit: *Quod tu vis*. An diuitem? *Quod illa volet*, ait. An ipse senex-iuuenem? Tum arundinem flagello percutiens dixit puer: *Hier dich, mein Pferd schlägt dich: Caue tibi, à meo equo, ne te percutiat*. Hæc pueri responsa pro oraculis habuit Delphicis; ratus, Si pauperem duceret, eam facturam, quod ipse vellet: si diuitem, sibi faciendum esse, quod illa vellet: si iuuenem, cauendum esse, à calcitratu.

XIII.

- Ad extremum vult Deus, nos sine cruce non esse, siue liberos, siue coniugatos. Liber erat Paulus, & tamen dicebat:
2. Cor. 12. 7. *Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satana, qui me colaphizat*. Datus non à diabolo, sed à Deo permittente diabolum tentare, & velut stimulo exagitare me, non persecutionibus tantum, sed etiam concupiscentiæ motibus ac libidinis tentatione; quæ stimuli instar, aut teli, vel aculei est carni nostræ infixæ adeò, vt in hac vita, sine miraculo, non euellatur. De coniugatis loquitur ita: *Si nupserit virgo, non peccauit: tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi*. Quam tribulationem? Vxoris malæ, mali mariti; aut, si isti boni sunt, tribulationem coniugij ipsius, tribulationem liberorum, tribulationem & onera familiæ; quibus tribulationibus ita voluptas coniugij compensatur & eliditur, vt à multis sapienter contemnatur. *Mox enim à conceptu subeunt fastidia, insomnia, vertigines, melancholia, præcordiorum angustia, absurdi appetitus, & natura vitius perturbatio*. A liberis autem quæ non nascuntur cruces? Familia denique, serui, ancillæ, operarij quæ negotia non fecerunt? *Nos ignari rerum*, inquit S. Hieronymus, *putabamus nuptias saltem carnis habere letitiam. Si autem nubentibus etiam in carne tribulatio est, in qua sola videbantur habere delicias, quid erit reliquum propter quod nubant, cum & in spiritu, & in anima, & in ipsa carne tribulatio sit?* Itaque, in nullo vitæ huius statu, nobis omnino benè & beatè est; erit, cum veram beatitudinem consequemur. Ad quam appetendam vt accendamus, velut flammam nobis subdit, siue intra, siue extra matrimonium ignis tribulationum. Quas proinde tribulationes paulo diductis proficemur. *Sunt enim teste S. Chrysostomo, in conuulsiõ*

1. Cor. 7. 28.

S. Augustin.
lib. de sanct.
Virginis. c. 16.S. Hieronym.
lib. 1. aduers.
Iouinian.S. Chrys. l. de
Virginis. c. 52.

alia innumera molestia, quas nemo poterit omnino vitare. Sicut enim cum in dumeti transitu, spine alicuius vestibus adhaerunt, si is, ut una vellat, in aliqua se conuerterit partem, multis alijs pungitur; sic in re vxoria, qui hoc effugerit, laditur illo: qui vero illud euaserit, ad aliud offendet. Nullum denique omnino molestia expers reperies coniugium.

CAPVT XXXI.

Primum Matrimonij bonum, seu fides coniugalis, quanta perfidia, quantisq; adulterijs infestetur?

Stendi supra, ex D. Augustino, tria esse bona, quibus coniugium honestatur acceptiusque redditur; *Fidem, Prolem, Sacramentum*. De quibus illud intelligi potest:

Honorabile coniugium in omnibus; quæ coniugis sunt, scilicet, siue *Fides*, siue *Proles*, siue *Sacramentum* spectetur in eo. *Item in omnibus*, hoc est, apud omnes, etiam illos, qui virginitatem profitentur; neque enim & illi debent coniugium reprehendere. Non enim hoc malum, quia melior virginitas: quæ etsi optima est, tamen & coniugium bonum est, habetque bona illa tria peculiariter. Quid si tamen hæc ipsa bona grandibus malis vitiantur? ut ad matrimonium dici possit: *Si ergo lumen, quod in te est, tenebra sunt: ipse tenebra quanta erunt?* Nam quoties, in matrimonijs, nulla *Fides*, nulla *Proles*, nullum *Sacramentum*, quia & nullum sæpe matrimonium, nisi putatum? Atque, ut de *fide* primò loquamur, quis nescit, non esse multas *Sufannas*, non multas *Lucretias*, aut *Penelopas*? nec multas *Saras*, quæ maritum *Dominum* soleant appellare? Plurimas autem, quæ *Putipharis* vxorem, quæ *Helenam*, quæ *Messalinam* insatiabilis libidinis feminam, quæ *Vasthi* reginam, superbum animal imitentur? Nullum satis magnum foret volumen, in quo adulteræ, adulterique omnes possent enumerari. Nam neque viri omnes sunt sancti. Quod *Ariadna* illa quæsa, cum, in insula, à *Theseo* exposita relinqueretur, apud *Poëtam*, dixit:

*Iam nunc nulla viro juranti femina credat,
Nulla viri speret sermones esse fideles.*

Aaa 3

Promit-

I.
S Aug. lib. 9.
in Gen. c. 7.
Hebr. 12. 4.
Folgent. l. de
fide ad Petr.
cap. 3.
Matth. 6. 23.
Gen. 18.
Esther. 1.
Sueton. in
Claudio. Ta-
cit. lib. 11.
Carull. de
Nuptij. Pelci
& Thetidis.